

§. V.

SUBSIDIA VOLUNTARIA.

XLVIII. Liberum est Ecclesiasticis de bonis Ecclesiae, et beneficiorum voluntaria Principi subsidia ob Reipublicae necessitates offerre. Hujus rei nonnulla occurrunt exempla saeculo VIII et IX. Ac praecipue ex Synodo Vernensis an. 755, *Can. VI* et ex Capitulari Ludovici Pii an. 817 constat, eo tempore usum invaluisse, ut Monasteria singulis annis dona quaedam, ac munera Regi offerrent, quae quidem primum voluntaria, dein in quandam necessitatem abiire. In Synodo prope Theodonis villam habita consentientibus gloriosis Principibus Lothario, Ludovico, et Carolo sancitum est ex una parte quidem, ne Principes pro exigendis subsidiis res Ecclesiae invadant: ex altera vero, ut quisque Ecclesiasticus *juxta quantitatem rerum Ecclesiae sibi commissae subsidia, quibus Respublica indiget, promte ex animo paret, et impigre studeat offerre.*

XLIX. Tum Concilium Lateran. sub Alexandro III, *Cap. 4, de Immunitate* sub anathemate quidem prohibet collectis, et exactionibus res, et personas Ecclesiasticas gravari: at statim subjungit; *nisi Episcopus, et Clerus tantam necessitatem, vel utilitatem adspexerint, ut absque ulla exactione ad relevandas communes utilitates, vel necessitates ubi non suppetunt facultates laicorum, subsidia per Ecclesias existiment conferenda.*

L. Ne vero Clerici facilius quam oporteat ea subsidia decernant, consulendum R. Pontificem Innocentius III. *Cap. 7, eodem;* et Bonifacius VIII *Cap. 3, §. I. eodem in VI* Sedis Apostolicae veniam omnino requirendam sanxere sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda, ac S. Sedi reservata. Unde orta sunt dissidia inter eundem Bonifacium, et Philippum Pulchrum Galliarum Regem. Vide Natalem Alexand., *Dissert. VIII, in Saeculum XIII et XIV.* Quam tamen Constitutionem Benedictus XI pertinere voluit ad exigentes a Clericis, non ad recipientes a sponte offerentibus. Eandem demum Clemens V prorsus abolevit: *Clementina unica de Immunitate Eccles.* Pro Regno Neap. jus obtinet, ut Rom. Pontifex petente Rege subsidia conferenda decernat. Quo pacto an. 1743, Benedicto XIV decernente a Clericis beneficiariis Regni Neap. Carolo Borbonio subsidia collata sunt pro gravissimis impensis factis ad advertendam pestem Messanensem a Regno Neapolitano.

CAPUT TERTIUM.

DE SUMMO PONTIFICE.

I. Inter plures, variosque Ecclesiasticae Hierarchiae gradus principem habet locum R. Pontifex, quippe qui in universa Ecclesia Primatum non humani, at divini juris habet, et Caput est totius Ecclesiae. Tum primatus hic non modo honoris, et dignitatis, verum et potestatis auctoritatisque est. Qua de re pluribus, iisdemque honorificis titulis praere reliquis Orbis Christiani Episcopis in Ecclesia perpetuo, ac universali more decorari consuevit: et quidem jure meritoque, quum Petrus, cui R. succedit Pontifex ab ipso Christo Domino praecellentem supra caeteros potestatem, auctoritatemque acceperit, et primarium Ecclesiae fundamentum fuerit constitutus, commutato etiam nomine, nimirum, ut illo Simonis abjecto, dein Syriace *Chiphō*, Latine *Petra*, sive *Petrus* nuncuparetur.

II. Igitur R. Pontifex passim in veteri Ecclesia ab antiquis Patribus, et Conciliis meritissimo jure adpellatus est *Pater Patrum, Apostolicum culmen, Petra, et Fundamentum Ecclesiae, Apex totius Episcopatus, Pontifex Christianorum, Summus Sacerdos, Ecclesiae Universalis Antistes, Summus omnium Praesidium Pontifex, Ecclesiae Caput, Christi Vicarius, Christi Ovilis Pastor, Christi vineae Custos, Caput omnium Episcoporum, Caput unitatis, potissimus Sacerdos, Caput omnium Domini Sacerdotum, &c.*

III. Tum R. Ecclesia utpote S. Petri, ejusque Successorum Sedes, ipsa quoque *Ecclesia Principalis* nominata est: *Petri Cathedra, Unitatis Ecclesiasticae centrum, Ecclesia, unde unitas Sacerdotalis exorta est, &c.*

IV. De nomine *Papae*, quo R. Pontifex pluribus abhinc saeculis communi loquendi usu distinguitur, hic pauca dare juvat. Etymon si quaeras, quidam conflatum putant ex notis *Pa Pa*, quae significant *Patrem Patrum*: quo nomine R. Pontifex crebro distinguitur in antiquis monumentis. At vero Vossio, aliisque ductum placet a Graeco, qua voce blandientes, vel balbutientes pueruli parentes suos compellere solebant; uti pluribus demonstrant Lexicographi; ac praesertim ex Philemone Comico apud Athenaeum. *Lib. VIII*, et ex Homero *Odyss. Lib. VI*, ubi puerula sic Patrem compellat.

V. Hoc nomen antiquitus Clericis omnibus commune erat, uti ostendit Walfridus Strabo *de rebus Eccl. Cap. VII*, dein vero solis tributum est Episcopis. Et sane in antiquis Ecclesiasticis monumentis tributum reperitur Cypriano, Athanasio, Augustino, aliisque Episcopis. Sed reverentiae causa peculiariter junior Episcopus seniore sic vocabatur; quemadmodum ex *Can. LIV, Synod. Carthag.* probat Josephus Scaliger *Elencho trihaeres. Serrarii*. Denique saeculo XI, Constit. S. Gregorii P. in Syn. Rom. 1072, sancitum fuit nulli in toto orbe licere, sive se, sive alium, praeter R. Pontificem, Papam nuncupare. Vide Benedictum XIV, *de Syn. Dioces. Lib. I, cap. 3*, et Card. Baronium *in notis ad Martirol. ad diem XXI Maii*.

VI. R. Pontificis supra omnes Christiani Orbis etiam Patriachales Ecclesias Primatum argumentis tum e Saero Codice, tum ex antiqua Ecclesiastica Traditione depromtis fuisse demonstrant Theologi in Traetatu *de Locis Theologicis*, ubi quoque de ejusdem R. Pontificis sermo habetur. Nos pro instituti nostri ratione tantummodo ex eo R. Pontifices Primatum demonstrabimus, quod jam inde ab aeo Apostolico potestatem in universa Ecclesia exercuerit.

VII. Ac I quidem sese divinus Primatus exercuit canones condendo, canones exsequendo, ad canones cogendo reliquos in Episcopatu Fratres.

2 Sese latius explicuit nutantes in fide confirmando, devios ad fidem revocando, pertinaces a fidei communione segregando.

3 Sese luculentius protulit unitatem commendando, ad unitatem cogendo, unitatem vindicando: unitatis enim, ut centrum est R. Ecclesia, ita Tutor, et Vindex est R. Pontifex.

VIII. Tria haec capita petitis undequaque ex antiquitate monumentis explicare hic, et adstruere nostri instituti ratio non sinit, id quo, Deo dante, *in nostris Antiquitatibus Christianis* praestabimus. Tantummodo juvat paucis indicare tres praecipuas Sedis Apostolicae praerogativas ex constitutis illis capitibus, tanquam ex jactis fundamentis, exurgentes: nimirum I. Ad Romanam Sedem oppressorum omnium ex universo orbe perfugium, ac recursus. II. Romanae Sedis in dubis sive doctrinae, sive disciplinae communis gravioribus consultatio. III. Ad Roma-

nam Sedem graviorum caussarum sive post, sive etiam ante in Provinciis iudicium relatio: nihilque finitum in quaque Ecclesia unquam creditum nisi calculus R. Pontificis accessisset.

IX. Ac primo ex universo christiano orbe ad Sedem Romanam confugere, qui se gravatos putabant, consuevere. Sæculo II Marcion ab Episcopo suo excommunicatus ad Pium I Romam contendit, ut absolutionem obtineret. Epiphanius *Heresi XLII*.

Sæculo III. Fortunatus, et Felix à Cypriano communione privati ad Cornelium Papam provocarunt: Cyprianus, *Lib. I, Ep. 3*. Nec ita multò post Stephano Romanam Sedem habente Basilides in Hispania depositus ad Stephanum supplex accessit: Cyprianus *ib. Ep. 4*. Dionysius Alexandrinus apud Dionysium Romanum accusatus in Synodo, quæ tunc Romæ habebatur, litteras Apologeticas pro sua *orthodoxia* conscriptas ad eundem Romanum Pontificem dirigendas curavit: S. Athanasius *Lib. de Sent. Dionysii*.

Sæculo IV. Melchisedes jus dixit in causa Cæciliana, qui a septuaginta Episcopis Numidæ damnatus jam fuerat: Eusebius, *Lib. X, cap. 5*. Athanasius Alexandrinus, et Marcellus Ancyranus, ab Orientalibus depositi ad Julium I sese receperunt, ut restituerentur, a quo in comunione recepti sunt: Sozomenus, *Lib. III, cap. 2*. Dein paucis post annis Concilium Sardicense Episcopis permisit, ut in Synodis Provinciæ depositi ad Rom. Sedem appellare possent; tum subdit: *Alter Episcopus in ejus Cathedra post adpellationem ejus, qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata*. Tum eodem sæculo Eustathius Sebastenus ab Arionorum factione vexatus Romam confugit ad Liberium, a quo litteras obtinuit, per quas restitueretur; ut ait S. Basilius, *Ep. 74*. Paullinus Episcopus Antiochenus ab Orientalibus rejectus, de horum iudicio apud Damasum Papam conquestus est: Basilius *Epist. 349*. Ad Innocentium I recurrit Chrysostomus, uti ex *binis ejus Epistolis* ad Innocentium. Ad ipsum quoque Innocentium confugerunt Bubalius, et Taurianus in Synodo Illyriciana damnati: Innocentius, *Epist. 6*.

Sæculo V Cælestius Pelagianus in Synodo Carthaginensi, an. 412, damnatus ab Africanorum sententia ad Romani Episcopi examen adpellandum esse credidit: Marius mercator in Commonitorio, *Cap. I*. Apiarius Presbyter ab Urbano Episcopo primum damnatus, dein et ab Synodo Africana, ad R. Pontifices Zosimum, et Cælestinum sese recepit, a quibus benignè exceptus est. At de Apiarii controversia opportunior redibit sermo, *Lib. III, Tit. XIV*. Ad ipsum Zosimum Proculi Marsiliensis Episcopi caussa delata est, et quidem instante ipso Arelatensi Metropoli Patroclo, uti ex *binis ejusdem Zosimi Epistolis* liquet. Valentianæ civitatis Clerici suum Episcopum Maximum apud Bonifacium Roman. Pontificem accusarunt, proponentes per libellum crimina, quæ Maximum, teste tota provincia, adserabant commisisse: Bonifacius, *Epist. 3*. Celidonis Episcopus Gallicanus in Synodo Arelatensi rejectus urbem Romam ad Leonem contendit, ibique conquestus est se injusto rigore damnatum: S. Leo, *Epist. 10*. Eutyches a Flaviano in Synodo Cpolitana damnatus ad S. Leonem recurrit; uti ex ejusdem Leonis *Epist. 20 ad Flavinianum*. Flavianus ipse Latrocinio Ephesino iniqua sententia depositus Legatis Romanæ Sedis adpellationis libellum obtulit, quo se adversus Synodalem sententiam ad S. Leonem provocare declaravit: *Epist. S. Leonis 39 et 40*. Ad eundem Leonem adpellavit quoque Theodoretus, a quo restitutus est: unde Actione II Concilii Calcedonensis legimus: *Ingradiatur et Reveren-*

dissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps Synodi, quia restituit ei Episcopatum SS. Archiepiscopus Leo. Porro in his, aliisque sexcentis, quæ adferri possent, antiquitatis Ecclesiasticæ monumentis, quis non videt singularem Sedis Apostolicæ prerogativam? Scilicet, ut ex universo christiano orbe ad Sedem Apostolicam confugerent, qui se gravatos in provinciis putarent.

X. Alterum quod spectat, I Hieronymus *Ep. ad Ageruchiam* disertè scribit se apud Damasum ad respondendum Synodicis consulationibus, quæ ex Oriente, et Occidente ad R. Sedem mittebantur, operam navasse. Ipse Hieronymus in quæstione, num una in Deo, an tres dicendæ sint hypostases, apertè fatetur se tres hypostases dicturum, si Damasus dici jubeat. Cyrillus Alex. dum Nestorium ad saniolem mentem crebrioribus litteris frustrâ revocare experitur, rem omnem ad Cælestinum ex more Ecclesiarum refert: *Longa Ecclesiarum consuetudo suadet, ut ejusmodi res sanctitati tuæ communicentur*. Tum Cælestinus Nestorium hæreseos auctorem sacerdotio privat, et Cyrillo dat in mandatis, ut R. Sedis auctoritate adseita, sententiam istam exequatur, et Cpolitana Ecclesiæ prospiciat. Hoc Cælestini iudicium in Synodo Ephesyna probatum est. In Nestorium enim damnationis sententiam dum proferunt, ad id coactos se Patres fatentur, et a sacris Canonibus, et ab Epistola sanctissimi Episcopi Cælestini. Quare legitimè, et ex ordine loquitur Justinianus, dum scribit, omnia, quæ ad unitatem, et statum Ecclesiæ spectant, referri a se ad beatitudinem Papæ veteris Romæ, eo quod *sit Caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum*: Leg. VII, Cod. de Sum. Trinit. Hactenus de Oriente; pauca subnectere liceat de Occidente.

XI. Ac primo damnata hæresi Pelagiana Synodi Milevitana, et Carthag. ad Innocentium I retulerunt, ut Synodicæ definitioni *Apostolicæ Sedis adhiberetur auctoritas*: Ep. Conc. Milev. ad Innocentium I. Qua de re Augustinus *Serm. II*, de verbis Apostoli: *Jam de hac re duo Concilia ad Rom. Sedem transmissa sunt, inde rescripta venerunt, lis finita est*. Innocentius I. *Epist. ad Synodum Milevitana* pluribus ostendit antiquam esse consuetudinem, ut in rebus dubiis, præsertim si de fide agatur, ex omnibus provinciis ad Rom. Sedem referatur; præsertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, et coepiscopos nostros non nisi ad Petrum... referre debere, velut nunc retulit dilectio vestra; quod per totum mundum prosit Ecclesiis omnibus. Jam verò etiam ante Innocentium, quum Hicmerius Tarracon. Episcopus Siricium de quibusdam communis dubiæ disciplinæ capitibus consulisset, consultationi Hicmerii respondens Siricium sic loquitur: *Ad Romanam Ecclesiam utpote ad caput tui corporis retulisti*. Porro non est, cur hic longius immoremur. Videsis Natalem Alexandrum *Dissertat. IV, in Hist. Eccles. Sec. I*.

XII. Tertio deniquè graviores causas sive post, sive etiam ante Episcopale in provinciis iudicium, R. Sedi deferri consuevisse pluribus demonstratur. Ac I. uti observabimus *Tit. XIX § XVII*, in extraordinariis quibusdam, et inusitatis casibus ad R. Pontificem devolvebatur jus electionis, et confirmationis quorundam Episcoporum etiam Orientalium. Unde S. Leo M. Maximum in Episcopatu Antiocheno: Conc. Chalced. *Act. VII*, et Anatolium in Episcopatu Constantinopolitano confirmavit: *Epist. ejusdem Leonis ad Marcianum*. Tum S. Gregorius M. passim in suis Epistolis indicat se mittere Pallium, quod est Archiepiscopatus insigne, ad varios Metropoliatas Græciæ, Galliæ, Hispaniæ, &c.

XIII. De Episcoporum depositione antiquora, et perspicuora habemus monumenta, quibus constat, R. Pontifices sæpè rogatos, ut Episcoporum depositio-

nem in Synodis ferendam juxta Canones vel curarent, vel urgerent pro sua ipsorum auctoritate. S. Cyprianus *Lib. III, Epist. 13, ad Stephanum Papam*, ipsum rogat, ut *ad plebem Arelate consistentem litteras dirigat, quibus abstinere Marciano, alius in locum ejus substituat*. Tum Nicolaus I, octo recenset Patriarchas a Rom. Pontificibus depositos. Præterea Dioscorus Alexandrinæ Sedis Episcopus in Œcumenica Synodo auctoritate præcipuè Sedis Apostolicæ depositus est: Conc. Chalced. *Act. II*, et Gelasius P. *Epist. ad Episcopos Dardaniæ*. Flaviamus Patriarcha Antiochenus a Damaso Pontifice depositus est: Theodoretus, *Lib. V, cap. 23*. Præterea Concilia generalia convocare, iisdem vel per se, vel per suos legatos præsidere, eorumque Decreta confirmare; adhæc in disciplina communis præceptis exsurgentibus causis dispensare, et Canones in casibus particularibus ratione boni communis relaxare, semper R. Pontificis jura fuere. Hæc profectò ex antiquissimis Ecclesiasticis monumentis perspicua sunt, quàm quæ maximè: çat quonam jure, nisi Primatus, tantam in omnes Orbis Christiani Ecclesias potestatem R. Pontifex exercuisse dicendus est?

(**) XIV: In Hispania luculentissima habemus monumenta, quibus demonstrari possit R. Pontificis Primatus. Ac primo quoad Canonum curandam observantiam extat Siricii P. *Epist. ad Himerium Tarracon. data 3, Id. Februar. an. 385*, in qua præfatus Pontifex, cujus prædecessorem consuluerant Tarraconenses, disertè ait in fine: *Nunc fraternitatis tuæ animum ad servandos Canones.... magis ac magis insitamus, ut hæc quæ ad tua consulta rescripsimus, in omnium Coepiscoporum nostrorum perferri facias notionem*. Tum et Innocentii I, *ad Episcop. Syn. Tolet.* quos ad acutam Concilii Nicæni disciplinam observandam extimulavit. Tum etiam Hilarii P. *ad Ascanium et reliquos Tarracon. Prov. Episc. data 3 Kalend. Januar. an. 465*, in qua decernit; quod *nihil deinceps contra Nicænorum Canonum constitutum tentetur*. Tum deniquè Hormisdæ P. *ad univers. Episc. Hispan. data 4 Nonas April. an. 521*, in qua nihil nisi summa in promovenda Sacrorum Canonum observantia, vigilantia adparet. (*)

(**) XV. Secundum quantum ad fidei confirmanda dogmata, in eisque firmandos fideles, vel devios revocandos, ex eo vel maximè constat Primatus, quod Leo M, Turibio Asturicensi Episcopo scripserit, 12 Kalend. Augusti an. 447, et cuncta singullatim Priscillianæ hæresis capita diris devoverit, ac præterea Synodum totiùs Hispaniæ, vel saltem Galliciæ ad extirpandas erroris reliquias indixerit. Dein ex *Epist. Vigilii P. ad Profuturum Brac.* que Hispaniensis Ecclesia in detestandis Priscilliani, et Arii erroribus confirmaretur. Deniquè ex *Epist. præfati Hormisdæ P. ad omnes Episc. Hispan.* missa una cum Orientalium Patrum professione, ut unitatem fidei, et nostram cum eis communionem stabilendam curaret. Quoad reliquas Romanæ Sedis prærogativas videsis, *Tit. XIV, Lib. III. (*)*

XVI. Accessit his, quod jure Decretalium R. Sedi reservata manserint: 1. Indulgentias plenarias elargiri. 2. Breviarium, ac Missale corrigere, ac mutare. 3. Servos Dei, qui mortem obiere, in Sanctorum canonem referre. 4. Ordines regulares, eorumque regulas approbare. 5. Cathedralis Ecclesias erigere, suppressere, unire, easque vel majori dignitate ornare, vel suis prærogativis expoliare. 6. Episcopos eligere, et confirmare; iis exceptis Episcopatibus, quorum electiones ex Concordatis, uti suo loco dicemus, vel ad Cathedralium Capitula, vel ad Reges pertineant. 7. Inferiores Ecclesiarum titulos, et beneficia in nonnullis casibus Sedi Apostolicæ reservare. 8. Enormia, et atrocissima crimina absolvenda sibi unicè

adscribere. 9. Celebriora quædam vota relaxandi facultatem sibi tantummodo vindicare, uti reapse Rom. Pontifici reservata sunt quinque vota, scilicet castitatis perpetuæ, ingrediendi Religionem approbatam, et peregrinationis in Jerusalem, ad limina Apostolorum, et ad S. Jacobum in Compostella. Porrò de R. Pontifice, ejusque in universalem Ecclesiam Primatu, juribus, prerogativis, &c. fusiùs in nostris *Antiquitatibus Christianis*.

CAPUT QUARTUM.

DE S. R. E. CARDINALIBUS.

I. Summi Pontificis Senatum constituunt Cardinales; ita dicti a *Cardinalibus*, hoc est titulis, sive Ecclesiis, quibus affixi, et mancipati sunt. Cardo enim vel est a Græca *agito*, quia in Cardinalibus janua agitatur, et vertitur, vel potiùs, ut placet Vossio, *robur firmitas*; quia in cardinibus sit totum januæ robur. Meritò igitur hoc nomen iis Clericis tributum est, quibus Ecclesiæ in titulum collatæ sunt, ut in iis quibus perpetuò affixi essent, principem haberent locum, atque adeo circa eos Ecclesiæ, velut valvæ circa cardines, volverentur: sic enim rectè ab iis distinguuntur, quibus Ecclesiæ ad tempus, et in commendam concretæ fuerint. Unde Gelasius P. Ep. ad Cælestium Episcopum, *Episcopum Cardinalem* ab Episcopo *Interventore*, seu *Visitatore*, cui Ecclesia ad tempus commissa est, disertè distinguit: *Can. III, Dist. 24*. Tum apud Gregorium M. Cardinales dicuntur *Proprii, ac Ordinarii Ecclesiarum Rectores*.

II. Principio singulæ Ecclesiæ suos habebant Cardinales; id est Episcopos, Presbyteros, et Diaconos Dicecesibus, Parochiis, et Diaconiis præpositos; et uti pluribus demonstrat Muratorius *Dissert. LXI. Antiquitat. Italiæ*, Cardinalium etiam titulum pleræque Ecclesiæ per plura sæcula retinuerunt, uti Mediolanensis, Ravennatensis, Florentina, Veronensis, Lucensis &c. præcipuè verò Neapolitana. Eruditiss. Mazochius Appendice ad *Dissert. de Neap. Cathedr. Eccles. Diatrib. IV*, et Cl. Sparanus in suo noviter evulgato Opere *Part. II, cap. 2*, pluribus demonstrant, Neapolitani hujusmodi Cardinalatus antiquitatem jam indè ab VI aut saltem VIII sæculo deducendam: familiarem verò ejus vocabuli usum sæculo XII invaluisse. Profectò Diplomati Sergii Neap. Archiepiscopi an. 1177. tres *Presbyteri Cardinales S. Sedis Neap.* subscribunt. Quod et sequentibus sæculis semper est factitatum; uti ex pluribus Mss. diplomatibus apud Chioccarellum, ex Ritibus Ursinianis, ex libro Comitum, ex Actis Synodi Alphonsi Carafæ, ex Actis Visitationis, et Statu Eccles. Neap. Hannibalis de Capua, aliisque monumentis colligitur. Qua de re perennem ejus tituli fuisse consuetudinem contendit ibid. Mazochius: *Nec unquam, inquit, post id tempus (scilicet Hannibalis de Capua) ab ea appellatione cessatum fuit: nisi quod ab aliquot annis ad declinandam nominis invidiam, non quidem omnes, sed plerique saltem eo elogio ultro abstinere solent, idque modestiæ adscribunt: cætera de eo parum solliciti, si sic pergant, futurum tempus, quo cupientes titulum revocare nequeant.*

III. Ejusmodi Cardinales antiquitus monnisi septem fuere, et quidem Presbyteri: at verò sæculo XV primum Diaconi Cardinales adparent; unde colligere datur, ac ætate primum reliquos Canonicos primitivæ institutionis (scilicet septem. Diaconos) *Cardinales* nuncupari cœpisse. Et quidem non immerito Cardines Canonici Presbyteri Cardinalium titulo insigniuntur, consistorio: hanc vocem ad

tuli septem veterum ejusdem civitatis Diaconiarum titulos adnexos habent. Ergo Ecclesia Neap. cum Romana tum illud communè habet, quod sicuti hujus, ita et illius Cardinales æque Presbyteri, ac Diaconi ab initio non nisi urbanæ alicujus, vel Ecclesiæ, vel Diaconiæ Presbyteri, Diaconive fuere, tum et illud, quod utraq; Ecclesia septenarium Diaconorum numerum ex æquo inviolate servasse videatur. Adeundi omninò Mazochius, et Sparamus *indicat. locis.*

(**) IV. In Hispania quoque Clerici ita adscripti, et quasi ad cardinem Ecclesiæ cui fuerant ordinati, adligati erant, ut ad aliam transeuntes, desertores adpellaverit Syn. Hispal. II, *Can. III.* At Clericos Cardinalium nomine insignitos non invenimus usque ad sæculum XII, quo Archiepiscopus Didacus Gelmirez septem instituit in ejus Ecclesia Compostellana, ex concessione, ut fertur, Paschalis II, sub die 31 Decembris an. 1102, quibus quidem Cardinalibus indulsit idem Paschalis, ut intra Ecclesiam in majoribus festis Mitra uterentur; sed nec Episcopalis, nec Cardinalitæ dignitatis jura concessit. (*)

V. Romanam Ecclesiam quod spectat, in ea Tituli partim erant Parochiæ, ideòque Presbyteris creditæ, unde Cardinales Presbyteri; partim verò erant Diaconiæ, ideòque Diaconis commissæ, unde Diaconi Cardinales; Romæ enim præter Ecclesias, in quibus Sacramenta administrabantur, erant quoque Hospitalia cum adhærentibus Sacellis, sive Oratoriis; porò hæc, eo quod Diaconis commissæ essent, inde *Diaconiæ* dictæ sunt.

VI. Sæculo VIII, illustrior fieri cœpit in Ecclesia Romana Cardinalium dignitas, cooptatis inter eos septem vicinarum civitatum Episcopis, qui Ecclesiæ Lateranensi addicti, vel Pontifici sacra peragenti præstò essent, vel ipsi sacris operarentur: quo in munere obeundo per hebdomadas alii aliis succederent. Unde Episcopi Collaterales, et Hebdomadarii dicti sunt: Stephanus IV *Apud Anastasium Bibliothec.* Hi olim erant septem: nempe Ostiensis, Portuensis, Albanensis, (1) Prænestinus, Sabinensis, (2) Tusculanus et S. Rufinæ, seu Silvæ Candidæ; verùm hoc ultimo Episcopatu cum Portuensi conjuncto sex remanserunt. Jam verò, uti observat Thomassinus, *Part. I. Lib. II, cap. 115,* proximiores Romæ Episcopi, quippè qui frequentes in urbe essent, pro majorum more invitari consueverant, ut præstò essent Cleri Romani conventibus, ubi majoris aliquid rei consultandum esset. Qua de re unum cum Rom. Presbyteris veluti collegium jam constituebant.

VII. Jam verò secutis temporibus eorundem Cardinalium Dignitas in tantum aucta est, ut non Episcopis modo, verùm et Patriarchis præferri vellent, id quod gradatim factum est. Nimirum amplissimæ pontificiæ legationes frequenter Cardinalibus commissæ, negotia vel ex remotis provinciis ad Sedem Apostolicam delata in Cardinalium Consistorio discussa, ac definita: Summi Pontificis electio a Nicolao II, (**) primum excogitata, vel novo, si mavis, ritu stabilita in *Can. I, Dist. 23, I et IX. Dist. 79,* ut malis in posterum obviam iret, quæ occasione Joannis Episcopi Velitrensis in Pontificem sub nomine Benedicti contigerant, dein et ab Alexandro III in Conc. Lateranensi III, relato in *cap. 6 de Elect.* (*) reliquo Clero Romano excluso, solis Cardinalibus tributa: ac demùm schisma Græcorum, quidam veluti gradus fuere, per quos Romanus Cardinalatus ad tantum fastigium, ac splendorem evectus est. Profectò uti rectè observat Cl. Cavallarus *ex Ist. Juris Canonici, Part. I, cap. 12.* Orientis Patriarchæ, ac Metropolitanæ Sedi Apostolicæ reservare.

nunquam passi fuissent sibi Romanos præferri Cardinales. Quinimò, uti post alios Canonistas notat Barbosa, *Lib. I. Juris Eccl. cap. 3,* usque ad tempora Bonifacii VIII, *nullus erat Episcopus, qui vellet flexi Cardinalis, quia putabant non licere descendere a majore dignitate ad minorem;* primum sub Alexandro III, uti monet Onuphrius Panvinius de Episcopatibus, Titulis, et Diaconiis Cardinalium, pag. 34, *sub quo Romana Ecclesia ad maximum in terris fastigium evecta fuit, ex Episcopis Cardinales fieri cœperunt; ea tamen adhibita moderatione, ut quoties accideret aliquas creari Cardinales, qui Episcopi, vel Archiepiscopi essent, singulis una ex Cardinalibus Ecclesiis (Episcopalibus) tradebatur, quod tunc incongruum videretur ex Episcopo Presbyterum fieri, sed minus inconveniens ex Episcopo, vel Archiepiscopo fieri Episcopum Cardinalem.*

VIII. Jam verò Rom. Cardinalatus dignitate, ac potestate auctus, signis quoque externis splendescere eum oportuit. Hinc rubrum galerum Cardinalibus ad regendas Ecclesiæ terras missis primum indulsit Innocentius IV, quod postea omnibus communè factum est. Paulus II birretam coccineam concessit, et rubrum pannum, quod equos, et mulas sternerent, dum equitarent. Hæc honoris insignia dumtaxat Cardinalibus ex Clero sæculari primum indulta, Regularibus etiam a Gregorio XIV, impartita sunt. Tandem Urbanus VIII, iisdem titulum *Eminentie, et Eminentissimi* elargitus est communem cum solis Imperii Ecclesiasticis Electoribus, et Magno Magistro ordinis Hierosolymitani.

IX. Cardinalium numerus incertus olim fuit, ac vagus. Ad sæculum usque XII videntur fuisse 46 scilicet 28 Presbyteri, et 18 Diaconi, quibus uti nuper indicavimus, 7. Episcopi additi sunt. At post ætatem Honorii II, uti observat Panvinius *ibidem,* pag. 18 imminui cœpit, et ad incertum numerum, atque adeo etiam ad summam paucitatem delabi. Profectò in electione Nicolai III, non erant, nisi septem Cardinales viventes. At post, quum rursus cœpisset augeri, decreto Synodi Basileensis cautum est, ne numerum 24, excederent. Verùm Sixtus IV, et qui eum secuti sunt R. Pontifices Cardinalium numerum maximè ampliarunt; donec tandem Sixtus V decrevit, ne septuaginta excederent; numerus quidem congruens cum septuaginta in Mosis adjumentum adsumtis, ac septuaginta discipulis Christi Domini: iisdem addicti sunt sex Episcopatus suburbicarii, quinquaginta tituli Presbyterales, et quatuordecim Diaconiæ.

X. Præcipuum Cardinalium munus est, Papæ in Ecclesiæ regimine consilio, et opera adesse: et sicuti antiquitus, uti alibi monuimus, R. Pontifices nihil grave, nisi convocato clero, atque adeo Episcoporum Synodis, decernebant; ita tractu temporis majoris momenti negotia in Consistorio Cardinalium tractari cœperunt: unde Cardinales a D. Bernardo *Collaterales, et Coadjutores Papæ* adpellantur. (**) Et Alphonsus Sap. Cardinalium Collegium dixit, partem esse corporis Papæ: *Leg. XXIII, Tit. IX, Part. I.* (*) Ut autem veluti Synodum Occidentalem repræsentarent, primum Basileensis *Sess. XXIII,* deinde Tridentina Synodus *Sessione XXIV, Ref. cap. 1,* ex diversis nationibus adsumtos voluerunt. (**) Præclare D. Bernardus *Lib. IV de Considerat.* ad Eugenium III adloquens, ait: *Non eligendi de toto orbe, orbem judicaturi?* (*) Tum eadem de causa Episcoporum qualitates in Cardinalibus Patres Tridentini requirunt: *Trid. ib.* (**) Verùm de dotibus, quibus præditi esse debent eligendi Cardinales, perbelle idem Bernardus *loc. laud.* et Leo X, in Conc. Lateran. IV, *Sess. IX,* in Bulla *Reform. Curie* 3 Noa. Maii an. 1514. (*)

XI. Igitur Papa utitur consilio Cardinalium in Consistorio: hanc vocem ad

denotandum Principis Senatum in re civili receptam, Papæ suam fecerunt, ut significarent Cardinalium consessum coram Pontifice in ejus Palatio per modum Senatus.

XII. Consistorium duplex est: Ordinarium, et Extraordinarium. In Ordinario non nisi Cardinales cum Rom. Pontifice adsident: unde et secretum vulgò vocitatur. Extraordinarium; magisque sollemne est, cui præter Cardinales alii quoque Prælati, ac Ministri intersunt; unde Publicum quoque dici consuevit. In Consistorio antiquitus minores etiam causæ agitari consueverunt, quæ, auditis utrinque partibus, per R. Pontifices definiuntur; uti ex Actis Innocentii III, demonstrat Card. de Luca in *Relatiæ R. Curie Disc. V* in 6. At hodie graviora dumtaxat negotia in Consistorio explicantur, quæque forensem, et contentiosam formam non habent, sed solum gratiosam, et politicam, ut Principis supremum Senatum decet. Porro leviora negotia ad Congregationes Cardinalium rejecta sunt, vel ad Tribunalia Urbis, quæ hodie Romanam Curiam egregia forma constituunt.

XIII. Congregationes sunt Cætus Cardinalium per Pontifices instituti, quibus peculiaria quædam negotia, aliquando ipso præside R. Pontifice exequenda, ac definienda committuntur. Hujusmodi duplicis sunt generis; vel enim Ordinariæ sunt, scilicet, quæ stabilem habent formam, iisque determinata quædam negotia expedienda assignata sunt, uti sunt Congregationes *Indicis, Inquisitionis, interpretationis Concilii, Sacrorum Rituum, et de negotiis Episcoporum, et Regularium*; vel sunt Extraordinariæ, quæ pro peculiaribus quibusdam negotiis præter consuetudinem incidentibus indici solent; quibus finis dissolvuntur.

XIV. Atque hæc quidem Congregationes ad res Ecclesiasticas pertinent: nam sunt et aliæ, ut *Sacræ Consultæ* pro causis criminalibus totius Rom. ditionis extra urbem; *Boni Regiminis* pro tuendis rebus, et juribus Universitatum; *Tribunal Capitoli* pro causis intra urbem civilibus, uti pro criminalibus *Tribunal Gubernii*: tum et Tribunal in *Monte Citorio*, quod cumulativam habet cum Capitolio in civilibus, et privativam a quocumque Tribunali in Ecclesiasticis; atque ut recepit adpellationes totius orbis, ita ab eo ad Sacram Romanam Rotam in utrisque adpellatur. Verum pleraque ex his ad Principatum potiùs, quàm ad Sacerdotium pertinent: nec iis Cardinales, sed Prælati adfiguntur.

CAPUT QUINTUM.

DE LEGATIS ECCLESIASTICIS.

I. Legatorum usus uti in Republica civili, ita quoque in Ecclesiastica, jam inde a primis sæculis invaluit. Passim enim in antiquis monumentis Legati occurrunt ab Episcopis ad Synodos, vel ad Principes missi. Quum enim singulis Episcopis commodum non esset ad Concilia convenire, ipsis libertas data est, ut Legatos mitterent, vel Episcopos, vel Presbyteros, qui eorum vice in Conciliis fugerentur. Unde in Actis Conciliorum Carthaginiensium frequenter Legati Provinciarum Numidiæ, Mauritanæ, Bizacenæ, et Tripolitane. Tum ab ipsis Conciliis Carthaginensibus Legati aliquando ad Sedem Apostolicam, vel etiam ad Imperatores missi sunt, præsertim in causa Donatistarum. Verum supra cæteros semper emicuere Legati Sedis Apostolicæ; hi autem vel sunt *missi*, vel *nati*. De missis primum agemus, dein de natis.

II. Jam verò Legati a R. Pontificibus mitti consueverunt, vel ad negotia ex-

pedianda, vel ad Sedis Apostolicæ vices agendas: tum ad negotia expedienda dirigebantur, vel ad Ecclesias; uti Legati Zosimi Papæ ad Episcopos Africae pro tuendis Adpellationibus a Synodis Africanis ad Sedem Apostolicam: vel ad Principes, et Imperatores; uti Legati Liberii Papæ ad Constantium Imperatorem pro cogenda Synodo adversus Arianos.

III. Porro Legati, qui ad Sedis Apostolicæ vices gerendas mittebantur, veluti plenam exercebant Legationem: exprimebant enim Summi Pontificis auctoritatem: unde iisdem fruebantur prærogativis, quibus, si Pontifex adesset, uteretur. Unde in Synodo Nicæna Vitus, et Vincentius licet non nisi Presbyteri essent, at tamen, quia Sylvestri Papæ legatione fungebantur, Synodo præferre. (***) *Videsis Tit. IV*, ubi hunc honorem Osio nostro Cordubensi vindicabimus. (*)

IV. Aliud quoque Legatorum Sedis Apostolicæ genus Ecclesiastica nobis exhibet Historia: eorum nempe, qui longiores in Urbe Regia moras trahebant, quique non alicui peculiari negotio addicti erant, sed ad quascumque causarum, aut negotiorum Ecclesiasticorum emergentium figuras præsto erant apud Principes. Primum istiusmodi legationis exemplum habemus in Juliano Coensi, qui a S. Leone in Urbe Imperatoria Apostolicæ Sedis Legatus fuit constitutus ad prospiciendum, ne hæreses Nestoriana, et Eutychiana in Conciliis Ephesino, et Chalcedonensi jam damnatae invalescerent; tum quæ suggerenda Imperatoribus forent, vice Pontificis insinuaret, ac de rebus ambiguis Pontificem consuleret, eumque de statu Ecclesiarum Orientis ereberrimis relationibus admoneret. Hi Legati *Apocrisarii*, sive *Responsales* dicebantur, quod Responsa, seu Mandata exsequerentur eorum, a quibus missi erant.

V. Demùm *Legati Nati* dicuntur illarum Ecclesiarum Episcopi, quibus dignitas Legationum Apostolicæ perpetuò est adnexa. Dicuntur *Nati*, quod per ipsam Episcopatus adeptionem sine ulla nova Sedis Apostolicæ, vel Pontificis commissione, Legati Apostolici constituuntur, sive nascuntur. Antiqua hujusmodi Legatorum exempla habemus in Episcopis Arelatensi, et Thessalonicensi, qui frequentibus, ac continuis Sedis Apostolicæ legationibus, veluti hæreditariam sibi legationem fecere. Istiusmodi Legati, sive potiùs Sedis Apostolicæ Vicarii in Provincias sibi concreditas eandem pænè exercebant jurisdictionem, ac Patriarchæ in suas Dioceses; qua de re secutis temporibus Primates dicti sunt. Atque hæc de Legatis jure antiquo satis.

(**) VI. In Hispania nostra alterum adhuc Legationis genus invenimus, quum videlicet Romanus Pontifex alicui Episcopo curam super Canonum observantiam demandavit. Hujusmodi est Leonis M. ad Turibium Asturicensem, Simplicii ad Zenonem Hispalensem, Hormisdæ ad Joannem Tarraconensem, et Salustium Hispalensem. (*)

VII. Jure novo triplex agnoscitur Legatorum genus. I. Legati a Latere; (***) qui quidem loquendi modus desumptus videtur ex Syn. Sardicensi *Can. VII*. (*) Cardinales nimirum, qui in legationes abeunt. Quia enim post sæculum XI uti nuper observavimus, Collaterales Pontificis dicti sunt; hinc a latere Pontifices adsumi censentur, quum ex ejusdem mandato aliquam exerceant legationem: qua de re insignis Apostolicæ dignitatis utuntur *Cap. 23, de Privilegiis*; ac iis juris antiqui Legatis respondere videntur, qui ad Apostolicæ Sedis vices gerendas missi veluti plenam exercebant legationem. Jure novo frequentia occurrunt hujusmodi Legatorum exempla apud Reges, et Principes pro bellis componendis, vel pro fœdere adversus infideles, vel hæreticos, similibusve gravioribus